

Kommunalreformen giver de handicappede problemer

Erfaring og faglig ekspertise blev sprængt til atomer, og spredt for alle vinde, da amterne blev nedlagt. Nu har støvet lagt sig, og de handicappede sidder tilbage i et kommunalt system, som de hævder mangler både viden og vilje

HANDICAPPEDE

Af Anders Reuss

De handicappede i Danmark synes den kommunale sagsbehandling er for ringe. Det meddelte de for nyligt til politikere og embedsmænd gennem en fælles udtalelse fra paraplyorganisationen Danske Handicaporganisationer.

Det handler om, at der mangler viden og vilje, og at der har bredt sig en rå tone i kommunerne, hvor budgettet synes at stå over loven.

Det er hårde anklager, men de handicappede bakkes op af Dansk Socialrådgiverforening, der selv kalder sagsbehandlingen hård, nidkær og meningsløst bureaukratisk.

Forskere på området medgiver også, at der er problemer, og peger på, at kommunerne mangler faglige kompetencer til at håndtere handicapområdet.

Hele balladen er udløst af kommunalreformen, som flyttede de handicappede fra amterne over i kommunerne.

Forsvundet viden

Det handler blandt andet om, at den specialviden der lå hos amterne, er blevet spredt så meget, at den er svær at finde.

"Den ekspertise amterne havde bygget op, er splittet i atomer," konstaterer Kirsten Plambech, som er socialpolitisk konsulent hos Danske Handicaporganisationer.

Billedet af manglende viden og kompetence bekræftes af professor i forvaltning, Peter Bogason, som står bag undersøgelsen "Strukturreformen og Kommunikationscentrene", der udkom i marts.

"Handicaporganisationerne har ret i, at kommunerne fagligt set ikke har kompetencerne i den bredde de skal have. Problemet er, at der er en række handicaps, der er meget specifikke," vurderer han.

Kommunerne bruger sjældent den rådgivning der findes

I virkeligheden havde man forudset problemet med den manglende viden, og indbygget en rådgivningsorganisation i kommunalreformen. Organisationen

hedder VISO, og kommunerne er dårlige til at bruge den.

"VISO fik markedsført sig selv som nogen, man kun skulle kontakte i de virkelige, virkelige sjældne problemstillinger. Mange socialrådgivere tænkte, 'så er det ikke der jeg skal spørge, for jeg sidder bare med et almindeligt handicap,'" fortæller Bettina Post fra Dansk Socialrådgiverforening.

Bruges dobbeltsjældent

Konsekvensen har været, at medarbejderne på VISO startede med at sidde og kede sig, hvorefter cirka 30 medarbejdere blev fyret. Der var ingen der ringede til dem.

Når telefonen så endelig ringer hos VISO, bliver deres rådgivning i mange tilfælde slet ikke brugt. I hvert fald ikke i Region Hovedstaden. I den seneste redegørelse fra det regionale udviklingsråd kan man læse, at cirka halvdelen af kommunerne kun bruger VISOs rådgivning "sjældent eller meget sjældent".

Så ikke alene spørger kommunerne sjældent. Når

de endeligt gør det, så bruger de også kun sjældent svaret.

Der mangler vilje og tonen er hård

Et andet af Danske Handicaporganisationers alvorlige kritikpunkter er manglende vilje i kommunerne, i kombination med lange sagsbehandlingstider og en rå tone. Det hele fremprovokeret af en stram økonomi, hvor udgiften til den enkelte er blevet meget synlig.

Igen er det et billede, som socialrådgiverne kan genkende:

"Der er en tendens til, at økonomien fylder, og det betyder, at sagsbehandlingen bliver mere nidkær. Vi skal bruge enormt meget tid på dokumentation og udredning, før vi bevilger noget, som folk allerede har

krav på. Det forekommer som et meningsløst bureaukrati," medgiver formand Bettina Post.

Kommunernes Landsforening synes der bliver gjort meget

Det er Kommunernes Landsforening der sammen med Indenrigsministeriet har tilrettelagt kommunalreformen, og det er også de to parter, der hvert forår forhandler om kommunernes økonomi. Og for dem er sagen klar:

"Socialrådgiverne skal tage økonomiske hensyn. Det er legalt at tage. Vi skal kunne forklare skatteyderne, hvorfor vi bruger så mange af deres penge. Hvis vi bare sad og delte ud, og sagde 'hvad har du lyst til?', så tror jeg ikke vi ville se den solidaritet

Socialpolitisk konsulent i Danske Handicaporganisationer Kirsten Plambech (øverst)
Vicekonatorchef i Kommunernes Landsforening Kurt Hjortsø
Professor i forvaltning fra RUC Peter Bogason (nederst)

Foto: Anders Reuss

i samfundet, som vi har," siger Kurt Hjortsø, vicekonatorchef for Social- og sundhedspolitik.

"Der vil altid være noget, kommunerne kan gøre bedre, men der bliver gjort rigtig meget. At sige, at der er manglende vilje, det gør mig ked af det. Jeg synes det er fuldstændigt urimeligt," slutter han.

anders@andersreuss.dk

FAKTA

Kommunernes Landsforening

Kommunernes "fagforening" og forhandlingsled mellem kommuner og staten.

Handicapområdet koster kommunerne 28 milliarder kroner om året.

De regionale udviklingsråd

Organ under statsforvaltningen.

Skal overvåge kommunalreformen over en treårig periode. 2009 er det sidste år der overvåges.

Danske Handicaporganisationer

Paraplyorganisation som samler 32 handicapforbund

Find deres udtalelse vedlagt 42 eksempler fra den kommunale virkelighed på

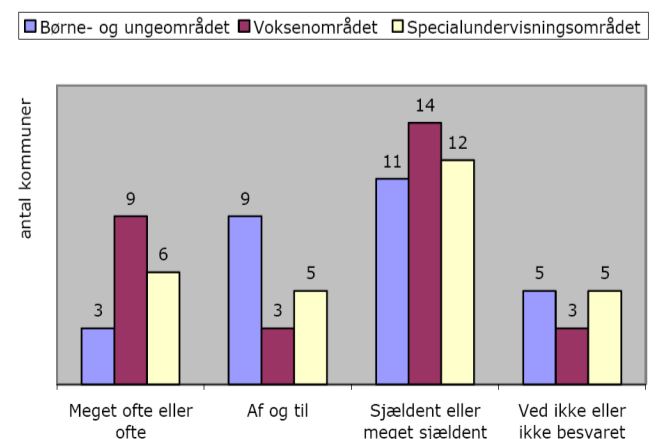
www.handicap.dk

VISO

Den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation.

Giver gratis specialrådgivning til borgere, kommuner og institutioner.

Efterfølgende anvendelse af VISO-rådgivning

Cirka halvdelen af kommunerne i Region Hovedstaden bruger kun sjældent den rådgivning de indhenter hos VISO (kilde: Det Regionale Udviklingsråd for Hovedstaden 2008)

Søren Rathmanns datter Ingrid er alvorligt talehandicappet, men familien kan ikke få støtte hos kommunen til at lære tegn-til-tale. Foto: Anders Reuss

Kommunens rottweiler kom på besøg

Søren Rathmann fik afslag på sin ansøgning om at lære tegn-til-tale, som er et nødvendigt værktøj for, at han kan kommunikere med sin handicappede datter

SAGSBEHANDLING

Af Anders Reuss

”Det var en rottweiler, der var sendt ud for at banke os på plads. Budskabet var, at bare fordi vi havde fået et handicappet barn, så væltede pengene altså ikke ind”.

Sådan oplever 43-årige Søren Rathmann fra Gladsaxe sit første møde med kommunen.

Sagsbehandleren er på besøg i hjemmet nogle måned-

er efter, at han og hustruen Lillian Rathmann i december 2007 har fået datteren Ingrid med Downs syndrom og ganespalte.

Skal bruge tegn-til-tale

Ingrid har ikke alene et vidtgående udviklingshandicap i form af Downs syndrom, hun er også født med ganespalte, og de to ting tilsammen gør hende dobbelt talehandicappet.

Det er i sig selv vanskeligt for et barn med Downs syndrom at lære at tale, men man har god succes teknikken tegn-til-tale, hvor

talen suppleres med håndtegn a la døvesprog.

Før kommunalreformen kunne forældre og pårørende til talehandicappede børn i Københavns Amt tilmelde sig et kursus i tegn-til-tale på Tale-Høreinstitutet i Hellerup, som var finansieret af amtet. Kommunen så aldrig en regning.

Men da Søren og Lillian Rathmann tager initiativ til at ville lære tegn-til-tale, løber de panden mod en mur. Der findes ikke længere noget tilbud.

Under bagatelgrænsen

Tale-Høreinstitutet, der tilhører Region Hovedstaden efter kommunalreformen, har været nødt til at lukke deres Børnecenter, fordi kommunerne er holdt op med at benytte det. Årsagen er, at det er blevet takstfinansieret, så der nu ryger en regning til kommunen hver gang Tale-Høreinstitutet leverer en ydelse.

Og prisen er for høj, synes kommunerne, så de skaber deres egne tilbud i stedet. Bare ikke et tegn-til-tale-kursus.

Søren Rathmann hører dog om et privat kursus, tilmelder familien, og bestiller en lærebog. Herefter søger han Gladsaxe Kommune om at få dækket udgiften.

To timer efter at han har søgt via email, får han afslag. Tilbuddet er ikke dyrt nok. Udgiften på små 2000 kroner ligger under bagatelgrænsen, og sagsbehandler-

en begrundet afslaget med, at der altid er udgifter forbundet med at være forældre. Familien Rathmann må betale selv.

Andre familier får betalt kurset

”Da vi møder op på kurset, møder vi de andre forældre og bedsteforældre, og de har alle fået dækket udgiften af deres kommune. Så sidder man der og føler sig som en idiot,” konstaterer Søren Rathmann hovedrystende.

Og det er ikke slut her.

”Senere møder vi en familie, som bor her i kommunen, og de har også fået dækket udgiften til et tegn-til-tale-kursus. De har bare en anden sagsbehandler”, sukker han.

Savner langsigtet tænkning

Søren Rathmann er blevet en bitter mand. Han opfatter ikke kommunen som sin

rådgiver, men som sin modpart. For som han siger:

”Jeg skal slås for det her, ligesom jeg skal forhandle løn på mit arbejde. For mig at se handler kommunens handicappolitik kun om, at få reduceret de henvendelser jeg har om mit barn. Der er ingen langsigtet tænkning, for så havde man sagt, ’tegn-til-tale, det er en rigtig fornuftig ide’. Jeg føler, vi er overladt til os selv”, siger han og tilføjer sarkastisk:

”Det provokerer mig, når jeg får de der breve, hvor der står ’rådgiver’ nede i bunden. Hun burde skrive ’bogholder’ eller måske ’controller’, som i det private erhvervsliv. Det ville være et godt udtryk for det”.

Vi ville gerne have forelagt familien Rathmanns historie for de ansvarlige politikere i Gladsaxe Kommune, men ingen har ønsket at deltage i et interview om sagen.

For lidt samarbejde på handicapområdet

Kommunerne slår for stort brød op, når de dropper de tidligere amtslige institutioner, for at skabe deres egne tilbud. Viden og specialisering går tabt, og kvaliteten er tvivlsom i de nye, kommunale tilbud, som skal favne bredt

BAGGRUND

Af Anders Reuss

Da amterne blev nedlagt i 2007, overgik ejerskabet af de fleste handicapinstitutioner til den kommune, institutionen tilfældigvis havde adresse i. Og for at fylde institutionerne op med brugere, skulle der sælges pladser til andre kommuner.

Den trafik henover kommunegrænser er i konflikt med et af de centrale principper i kommunalreformen, nemlig nærhedsprincippet, der handler om, at opgaven skal løses tæt på borgeren. Det skal være slut med at køre i handicapbus til en fjern, amtslig specialinstitution.

Fredsaftale

Derfor var de kommuner,

som nu fik en stor specialinstitution på hånden, ængstelige for, at der ikke var nogen der ville bruge den.

Så man lavede en fredsaftale, hvor kommunerne lovede, at de ville fortsætte med at bruge de gamle institutioner indtil udgangen af 2008.

”Men nu er kommunerne ikke forpligtet længere. De kan gå ud og shoppe, eller selv lave et tilbud,” forklarer Inge Storgaard Bonfils, cand.scient.pol og forsker ved Anvendt Kommunal Forskning.

Hjemtagningen er startet

Og kommunerne er godt i gang med at give nærheden en topprioritet. Inge Storgaard Bonfils mener, at den udvikling kommer til at give en svagere faglig specialisering.

”Kommunerne begynder

at lave deres egne tilbud, og dermed får man ikke så tung en faglig specialisering. Hvor man før var meget specialiseret på en bestemt gruppe borgere, så skal man nu til at være mere bred og fleksibel,” siger hun, og peger på, at økonomien kan spille en vigtig rolle:

”Der kan være nogle økonomiske incitamenter bag. At de måske forventer at kunne lave et billigere tilbud selv.”

I praksis betyder det, at kommunerne nu, for eksempel, sætter børn med Downs syndrom sammen med damp-børn i en specialklasse på kommuneskolen. Tidligere gik Downs-børn på amtets specialskole.

Økonomien er drivkraft

Den økonomiske gulerod ved at hjemtage er opstået på grund af takstfinansie-

ringen, hvor kommunen modtager en regning hver gang den bruger et tilbud i en anden kommune. Det kan give en økonomisk fordel ved at holde borgeren hjemme.

Handicaporganisationerne er kritiske over for takstfinansieringen, for hjemtagningen giver en fare for, at kvaliteten bliver for dårlig.

”Jeg er dybt bekymret for, om det er økonomien der er det altovervejende hensyn. Nogle kommuner vil gerne køre det hele selv, men det kan alle kommuner ikke. Amterne centraliserede for meget, men over for det står, at kommunerne laver en pose blandede bolsjer. Det duer heller ikke”, siger Kirsten Plambech fra Danske Handicaporganisationer.

Vil hellere bo på plejehjem

Kommunernes Landsforening anerkender, at nogle kommuner måske har været lidt for overmodige i deres bestræbelser på at hylde nærhedsprincippet, og samtidigt spare penge, og derfor er gået på kompromis med kvaliteten og specialiseringen.

”Det kan godt være at den balance en gang i mellem lander forkert. Men det er en kvalitet, at tilbuddet ligger så tæt på som muligt. Vi har eksempler på borgere, som selv vælger at bo på plejehjem, fordi det er tættere på familien, når der ikke findes et botilbud i nabolaget,” fortæller Kurt Hjortsø, vicekontorchef for social- og sundhedspolitik i KL.

Mere samarbejde på vej

Ifølge Kurt Hjortsø er det ikke Kommunernes Landsforenings politik, at alle kommuner i fremtiden skal lave deres egne, specialiserede tilbud. De skal bruge hinanden, og fredsaf-talen bliver erstattet af en samarbejdsaf-tale.

”Kommunerne skal samarbejde om de tilbud, som er for specialiserede, og har for lille brugerunderlag. Og det ved kommunerne godt. Der ligger nogle mellemkommu-

nale aftaler om køb af pladser. Der kan stadig forbedres, men man skal ikke lave noget i en anden kommune, hvis man har muligheden selv,” mener Kurt Hjortsø.

Ingen har initiativet

Den udmelding tyder på, at tingene igen vil samle sig, efter at det hele blev opløst med amtet. Det kan blive nødvendigt, at skabe nogle nye, fælles institutioner for de specialiserede handicaps på tværs af kommunerne. Men hvem skal gøre det?

Forskningsinstitutet KREVI (Det Regionale og Kommunale Evalueringsinstitut) skiver i marts 2009 i deres analyse af de sociale rammeaftaler, ”Samarbejde på formel”, at man vil løbe ind i det problem, at der ikke er nogen der sidder med initiativet eller incitamentet. Ingen er forpligtet til at sætte noget i værk.

Professor i forvaltning Peter Bogason er klar i sin vurdering:

”En logisk løsning på det problem, det ville være at sige, at staten må klare det. Hvis ikke det er kommunerne, så er det staten,” lyder hans konklusion.